

„Zájmy společnosti“ v civilním procesu

„Общественный Интерес“ в гражданском процессе

Die „Interessen der Gesellschaft“ im Zivilprozes

FRANTIŠEK ŠTAJGR

I. Občanský soudní řád na několika místech (§ 2, § 32, § 33 odst. 1, § 35 odst. 1, § 95 odst. 2, § 96 odst. 2, § 99 odst. 2, § 110 odst. 2, § 183 odst. 2, § 207 odst. 2) stejně jako notářský řád (v § 1, § 13, § 34 odst. 3, § 38 odst. 1, § 39 odst. 2, § 66 odst. 3, § 90 odst. 1, § 100 odst. 2, § 101 odst. 1) ukládá soudu, resp. notáři, aby při své činnosti dbal „zájmů společnosti“.

Myslím, že věci nebude na škodu, podrobíme-li tyto odkazy podrobnější analýze. Při této analýze budeme vycházet z těchto předpokladů:

a) Tím, že se o. s. ř. a not. ř. v citovaných ustanoveních dovolává zájmů společnosti, činí z nich součást platného právního řádu. To je formální znak věci. Z něho vyplývá nutnost řídit se při výkladu zmíněných ustanovení pozitivisticky dogmatickými zásadami interpretačními.

b) V socialistickém společenském zřízení jsou všechny právní předpisy podle jeho ideologických zásad vydány v zájmu společnosti. S tím není v rozporu ani ideologická zásada, že cílem socialistického společenského zřízení je rozvoj osobnosti, rozvoj člověka, ani skutečnost, že v řadě právních předpisů jsou chráněny zájmy jednotlivce. Netvrdíme, že se vůbec všechny zájmy společnosti zrcadlí pouze v právních předpisech a že je všechny lze plně uspokojit jen realizací právních předpisů. Je nám naopak jasné, že tyto zájmy daleko překračují meze, jichž dosahuje oblast práva, a že k nim patří též zájmy hospodářské, zájmy politické, zájmy morálky.

c) Jestliže právní řád takto pojímaný obsahuje několik zvláštních ustanovení, ve kterých odkazuje na zájem společnosti a prohlašuje v nich za povinnost respektovat zájem společnosti, musíme jim, mají-li mít vůbec nějaký smysl, rozumět tak, že v nich jde o takový zájem společnosti, který není vyjádřen v jiných právních ustanoveních. Nutí nás k tomu

interpretační zásada, podle níž se považují za zvláštní jen ta ustanovení, pokud obsahují něco navíc, než co je obsaženo v obecnostech.

d) Problematikou zájmů společnosti jako zvláštní kategorie se budeme zabývat jen potud, pokud je toho třeba pro výklad zmíněných ustanovení občanského soudního řádu a notářského řádu. Pro jeho usnadnění je roztrídíme do několika skupin.

II. Prvou skupinu lze utvořit z těch odkazů, které jsou zaměřeny obecně. Sem patří odkazy v § 2 o. s. ř. a v § 1, § 90 odst. 1 not. ř.

Podle § 2 o. s. ř. soudy v občanském soudním řízení „zaměřují svou činnost k tomu, aby právní vztahy odpovídaly zákonům, aby nedocházelo k porušování zájmů společnosti ani práv občanů a aby práv nebylo zneužíváno na úkor společnosti nebo jednotlivce“. Toto ustanovení, jež se vztahuje jak na projednávání a rozhodování sporů, tak na provádění výkonu rozhodnutí (což konstatují úvodní slova téhož § 2), je tak obecné, že je z něho třeba vyvodit, že má na mysli jak hmotně, tak procesně právní stránku civilního procesu. To ostatně plyne i z toho, že pokud se v civilním procesu jedná meritorně, obě tyto stránky se prolínají, takže nelze jednu od druhé oddělovat. Pojmově je ovšem můžeme a musíme rozlišovat. Protože však nás zde zajímá ustanovení § 2 o. s. ř. jen jako ustanovení procesního práva a nejde nám o rozbor odkazů na zájmy společnosti v oblasti hmotněprávních předpisů (viz zejména odst. 3–5 úvodu a čl. V i VII obč. zák.), omezíme se jen na jeho procesněprávní stránku. Budeme je tudíž interpretovat tak, jako kdyby v jeho doslovu bylo řečeno, že „soudy zaměřují svou činnost k tomu, aby procesněprávní vztahy odpovídaly procesním zákonům, aby při postupu řízení nedocházelo k porušování zájmů společnosti ani práv občanů a aby procesních práv nebylo zneužíváno na úkor společnosti nebo jednotlivce“.

Tento text má ustanovení jednak příkazující, jednak zakazující. Příkazuje se soudům, aby zaměřily „svou činnost k tomu, aby procesněprávní vztahy odpovídaly procesním zákonům“. Ostatní text obsahuje zákazy.

V příkazovací části textu adresované výslovně soudu se však mluví také o právních vztazích, které mají odpovídat zákonům. Protože ke vzniku právního vztahu je bezpodmínečně třeba aspoň dvou subjektů, jimiž v případě civilněprocesního vztahu musí vždy být aspoň soudce a účastník, nelze požadavku, aby právní vztahy odpovídaly zákonům, rozumět jinak než tak, že je adresován jak soudu, tak účastníkům řízení, popřípadě i jiným subjektům majícím nějaký podíl na řízení. Jak soud, tak ostatní subjekty podílející se na řízení se mají chovat tak, aby vztahy z toho vznikající odpovídaly zákonům, a soudu je zároveň uloženo, aby v tomto smyslu činnost všech usměrňoval. Takový je smysl příkazující části § 2 o. s. ř., pokud máme na zřeteli její procesněprávní stránku.

Část textu obsahující zákazy, které jsou adresovány rovněž všem zmíněným subjektům, nelze samozřejmě vykládat jako negaci části obsahující příkaz, nýbrž jen jako její omezení. Příkaz sám zůstává zde zákazy nedotčen, ale jeho provádění nesmí překročit meze vytčené zákazy. Pokud právní vztahy, které jsou předmětem procesu a které vznikají pro-

cesní činností, odpovídají zákonům, není důvodu ani příležitosti k tomu, aby se uplatnily zákazy. Potud tedy nedochází k porušení zájmů společnosti (ani práv občanů) a neděje se nic takového, co by bylo na úkor společnosti (nebo jednotlivce). Tím je zároveň řečeno, že právní vztahy odpovídající zákonům odpovídají také zájmům společnosti, jsou v souladu s jejími zájmy. Do rozporu s nimi se dostávají a k jejich porušování dochází, jestliže je určitého oprávnění, které je dílčím obsahem takového zákona odpovídajícího vztahu, oprávněným subjektem zneužito na úkor společnosti nebo jednotlivce. Zneužití oprávnění na úkor jednotlivce je zde tedy postaveno na roveň zneužití oprávnění na úkor společnosti, je zároveň porušením zájmu společnosti. Takovým zneužitím procesního práva soudem je např. jeho opomenutí pozvat účastníka k jednání a na straně účastníka je jím úmyslné protahování řízení. Vedle zneužívání práv může dojít k porušování zájmů společnosti, mají-li mít slova „aby nedocházelo k porušování zájmů společnosti ani práv občanů“ vedle slov „aby práv. nebylo zneužíváno na úkor společnosti nebo jednotlivce“ v § 2 o. s. ř. zvláštní smysl, ještě jiným způsobem než zneužitím práva. O tom, zda je tomu skutečně tak, nás poučí rozbor dalších ustanovení o. s. ř. citovaných výše. Už na tomto místě však lze říci, že k porušování zájmů společnosti (mimo zneužívání práva) dochází všude, kde činnost soudu nebo některého jiného subjektu řízení je v rozporu s některým platným právním ustanovením. To plyne z toho, že každé platné právní ustanovení je výrazem nějakého zájmu společnosti.

Notářský řád ve svém § 1 ukládá státnímu notářství, aby ve své činnosti dbalo o to, „aby občané vykonávali svá práva v souladu se zájmy společnosti“ a aby pečovalo „důsledně o dodržování socialistické zákonitosti“ „zejména svým rozhodováním“. Odkaz na zájmy společnosti je zde tedy ve formulačně jiné souvislosti než v § 2 o. s. ř., ale smysl obou ustanovení je stejný. Je-li zde občanům nařízeno, aby vykonávali svá práva v souladu se zájmy společnosti, je jim tím zároveň zakázáno porušování těchto zájmů i zneužívání práv na úkor společnosti, a protože porušování práv jednotlivce nebo zneužívání vlastních práv na úkor jednotlivce je vždy zároveň porušováním zájmů společnosti, je jim i to v § 1 not. ř. zakázáno. K témuž závěru lze dospět i vzhledem k tomu, že § 1 not. ř. je formulován méně kazuisticky, obecněji než § 2 o. s. ř., a pro oblast rozhodovací činnosti státního notářství též z § 25 not. ř., podle něhož se v případě, že není v notářském řádu stanovena odchýlná úprava, použije na řízení před státním notářstvím ustanovení občanského soudního řádu, nevylučuje-li to povaha věci. Pro oblast tzv. listinné činnosti stanoví § 90 odst. 1 not. ř., že „v této své činnosti zkoumá státní notářství, zda žádaný úkon se nepřičí zákonu nebo zájmu společnosti“, což je i po formulační stránce doplněním ustanovení § 1 not. ř.

III. Do druhé skupiny odkazů na zájmy společnosti patří všechny ostatní citované odkazy. Jsou to odkazy ve spojitosti s jednotlivými konkrétními procesními situacemi.

1. Prokurátor a národní výbor je oprávněn podat návrh na zahájení

řízení nebo vstoupit do řízení už u soudu zahájeného, „má-li za to, že to vyžaduje zájem společnosti“ (§ 35 odst. 1, § 32 o. s. ř.). Společenská organizace může „v zájmu společnosti“ vstoupit do řízení už u soudu zahájeného (§ 33 odst. 1 o. s. ř.).

Podává-li návrh na zahájení řízení nebo vstupuje-li do řízení už zahájeného prokurátor nebo národní výbor, není soud oprávněn zkoumat, zda v daném případě existuje pro to zájem společnosti. Je však podle § 33 odst. 2 povinen tuto otázku zkoumat, vstupuje-li do řízení společenská organizace. Z toho ovšem nelze vyvozovat, že odpověď na ni má být jiná, klade-li, resp. zkoumá-li ji soud, a jiná, klade-li ji prokurátor nebo národní výbor nebo společenská organizace. Co je zájmem společnosti z hlediska jednoho z nich, je jím zároveň i z hlediska kteréhokoli dalšího z nich, neboť zájem společnosti je zájem obecný, a proto pro každého za stejných okolností stejný.

Zákon však může stanovit, co za určité situace není zájmem společnosti. To také v naší spojitosti stanoví, když v § 32 a § 35 odst. 3 praví, že prokurátor ani národní výbor nemůže podat návrh na zahájení řízení, jde-li o ryze osobní právo občana. Podání návrhu některým z nich ve věci, v níž jde o takové právo občana, není zájmem společnosti. V takové věci může návrh na zahájení řízení, aniž by se tím dostal do rozporu se zájmem společnosti, podat pouze občan, o jehož právo v ní jde. Takovou věcí je rozvod manželství, otázka jeho existence, otázka jeho neplatnosti (nejde-li o takovou jeho neplatnost, pro kterou může být řízení zahájeno i bez návrhu), povolení uzavřít manželství, osvojení. V každé jiné věci jde o nárok, který není ryze osobní povahy.

V takové jiné věci nikoli ryze osobní povahy může tedy prokurátor nebo národní výbor podat návrh na zahájení řízení, má-li za to, že to vyžaduje zájem společnosti. Taxativně nelze vypočítat případy, o nichž by bylo možné říci, že je v zájmu společnosti, aby bylo o nich zahájeno řízení. Vedle povahy nároku, resp. právního vztahu, který by bylo podáním návrhu na zahájení řízení možné učinit předmětem řízení, rozhoduje totiž o vzniku zájmu společnosti více dalších momentů.

Vždy zde spolurozhodují důvody, pro které subjekt jinak oprávněný k podání návrhu na zahájení řízení dosud návrh nepodal. Nutnost respektovat existenci a závažnost těchto důvodů vyplývá z toho, že sama skutečnost, že zákon přiznává prokurátorovi a národnímu výboru oprávnění podávat návrh jen v jedné skupině věcí, v nichž je zahájení řízení vázáno na podání návrhu na jeho zahájení, nikoli ve všech, svědčí o tom, že jejich oprávnění je v poměru k účastníkovu oprávnění čímsi výjimečným. Není zajisté vyloučena možnost, že účastník uplatní pro to, aby návrh nebyl podán, důvody svědčící o tom, že jeho podání je v rozporu se zájmy společnosti.

Ve věci, ve které lze podle zákona zahájit řízení i bez návrhu (tedy podle § 81 odst. 1 o. s. ř. ve věcech péče o nezletilé, o způsobilosti k právním úkonům, opatrovnických, prohlášení za mrtvého), ve kterém však řízení přes to, že jinak k tomu podmínky už jsou utvořeny, dosud zahá-

jeno nebylo, lze spíše než ve věcech, v nichž je po zákonu k zahájení řízení nutný návrh, *ceteris paribus* počítat s existencí zájmu společnosti na jeho zahájení; skutečnost, že zde zákon umožňuje zahájit řízení i bez návrhu, sama o sobě je totiž dokladem existence takového zájmu.

Je-li subjektem nároku, o který by mělo jít v řízení, k jehož zahájení je nezbytný návrh, nezletilec nebo osoba zbavená soudním rozhodnutím způsobilosti nebo osoba s omezenou způsobilostí k právním úkonům a zákonný zástupce otálí s podáním návrhu na zahájení řízení, máme rovněž co činit se situací vyjadřující onen zájem, neboť zmíněné osoby jsou pod zvýšenou ochranou zákona. (Zvláštním případem tohoto druhu je zahájení řízení o určení otcovství za podmínek § 73 odst. 3 o. s. ř. Tento případ však nepatří sem, neboť jde o uplatnění ryze osobního nároku.)

Jde-li o majetkový nárok, je v praxi běžnější, že návrh na zahájení řízení podává prokurátor tam, kde oprávněným subjektem je socialistická organizace, než tam, kde je jím občan. Motivem tohoto rozlišování je názor, že je třeba spíše chránit zájmy kolektivů než zájmy jednotlivých občanů.

Pokud jde o uplatňování majetkových nároků hospodářských organizací, je třeba zájem společnosti na něm nyní, tj. za nové soustavy řízení národního hospodářství, chápat jinak než byl chápán dříve. Rozhoduje zde rozšíření hospodářské samostatnosti a s ní i rozsah rozhodovací činnosti organizací.

Podle zákona platí pro oprávnění jak prokurátora, tak národního výboru podat ve věci, v níž nejde o ryze osobní právo občana, návrh na zahájení řízení stejná podmínka: jeho přesvědčení, že to vyžaduje zájem společnosti. Zkušenost však ukazuje, že návrh podává mnohem častěji prokurátor než národní výbor. Co je důvodem tohoto rozdílu? Je jasné, že by bylo nehospodárné, aby v téže věci podávali návrh oba současně nebo společně. Tím však není položena otázka zodpověděna. Odpověď na ni vidím v rozdílnosti charakteru a pravomoci těchto dvou orgánů. Národní výbory jsou volené orgány státní moci a správy (čl. 86 odst. 1 a 2 ústavy) s velmi širokou pravomocí (čl. 89 a 90 ústavy), kdežto prokurátoři jsou jmenovanými orgány prokuratury, jíž přísluší dozor nad důsledným prováděním a zachováváním zákonů a jiných právních předpisů orgány státní správy, národními výbory, soudy, hospodářskými i jinými organizacemi a občany (čl. 104–106 ústavy). Pochopitelným důsledkem těchto rozdílů je různost zájmů národních výborů a prokuratury a z toho resultující také různost jejich pohledu na aktuálnost podání návrhu na zahájení řízení v jednotlivých věcech, i když zájem společnosti na tom je v nich oběma stejně uznáván. Každý z nich totiž za takové situace „může“, ale nemusí návrh podat, takže o tom, zda jej podá, spolurozhoduje jeho volná úvaha, která *ceteris paribus* může vyznít u každého jinak.

Také oprávnění prokurátora, národního výboru nebo společenské organizace vstoupit do řízení už u soudu zahájeného je podmíněno existencí zájmu společnosti na tomto vstupu. Jinak však jsou mezi podmínkami

vstupu do řízení a podmínkami podání návrhu na zahájení řízení odlišnosti.

Předně: Společenská organizace je oprávněna jen vstoupit do řízení, ne však podat návrh na jeho zahájení. Důvodová zpráva k o. s. ř. tento rozdíl nevysvětluje. Mám za to, že jej lze vysvětlit stejným způsobem, jakým důvodová zpráva motivuje další rozdíl, spočívající v tom, že v případě vstupu společenské organizace do řízení je povinností soudu zkoumat jak to, zda rozhodnutí o jejím vstupu do řízení vydal její orgán k tomu povoláný, tak to, zda její vstup do řízení je v zájmu společnosti. Podle důvodové zprávy „tím se zabraňuje, aby nedocházelo k takovým vstupům do řízení, které neodpovídají účelu tohoto institutu“. Jde tu tedy o projev nedůvěry ve schopnost společenské organizace, tedy někoho, kdo není orgánem státu, správně v individuálním případě rozhodnout, zda je či není v zájmu společnosti, aby vstoupila do řízení, a tím větší nedůvěra v její schopnost správně rozhodnout, zda je či není v zájmu společnosti, aby podala návrh na zahájení řízení. U společenské organizace proto, že jejím úkolem je hájit jen úzce vymezený druh zájmů, a to zájmů jen svých členů, musí se počítat s nebezpečím, že bude vydávat i ryze osobní zájmy svých členů za zájmy společnosti a že svůj vstup do řízení bude považovat za formu převzetí funkce zástupce účastníka ve smyslu § 26 o. s. ř.

Podání návrhu na zahájení řízení je významnější úkon než vstup do řízení. Podáním návrhu na zahájení řízení se řízení po zákonu zahajuje, tedy vytváří něco, co zde nebylo, vymezuje se předmět řízení a rozhodnutí o něm, v podstatě se určuje obsah řízení a postup v něm, kdežto vstup do řízení, které už bylo dříve zahájeno, sám o sobě zpravidla jeho další postup neovlivní. Kdo vstoupil do řízení, nemá ani tolik procesních oprávnění jako ten, kdo podal návrh na zahájení řízení, neboť tento návrh nemůže v žádném případě vzít účinně zpět. Jinak však má ten, kdo podal návrh na zahájení řízení, stejná práva jako ten, kdo do řízení vstoupil. Ten, kdo do řízení vstoupil, nemůže ovšem nic změnit na tom, co se v řízení událo před jeho vstupem, ani na jeho účincích.

V jednom směru však přece je působivost vstupu do řízení širší než působivost návrhu na zahájení řízení. Zatímco to je, jak řečeno, přípustné jen ve věcech, v nichž nejde o občanovo ryze osobní právo, lze vstoupit do kteréhokoliv řízení bez ohledu na povahu jeho předmětu. Co do oprávnění vstupu není v tomto směru rozdíl mezi společenskou organizací na jedné straně a prokurátorem a národním výborem na druhé straně; každý z nich může vstoupit kdykoli do řízení o kterékoli věci, přičemž vstup jednoho — a v tom je další rozdíl od podání návrhu na zahájení řízení — nijak nepřekáží ostatním, aby i oni vstoupili — současně nebo později — do řízení.

Když prokurátor nebo národní výbor podal návrh na zahájení řízení nebo když vstoupil do řízení už zahájeného, nabyl tím oprávnění provádět úkony uvedené v § 34 odst. 1 a § 35 odst. 3 o. s. ř. Tétož oprávnění nabývá i společenská organizace, vstoupila-li účinně do řízení. Všude

zde jde o úkony, které jinak je oprávněn provést pouze účastník řízení — s výjimkou úkonů, které může vykonat pouze účastník dotyčného hmotně-právního vztahu, tj. uznání nároku nebo jeho zřeknutí se. Proto lze říci, že konečným cílem podání návrhu na zahájení řízení prokurátorem nebo národním výborem stejně jako jejich vstupu do řízení a vstupu společenské organizace do řízení je nabytí tohoto procesněprávního postavení v dané věci. Z toho plyne, že i nabytí tohoto jejich postavení v dané věci musí být v zájmu společnosti, neboť jinak by nemělo smyslu, aby zákon činil zájem společnosti podmínkou jejich vstupu do řízení, resp. (u prokurátora a národního výboru) též podání návrhu na zahájení řízení. Jakou povahu tedy vlastně má toto jejich procesní postavení?

Bez podrobnějších výkladů lze myslím považovat u prokurátora a u národního výboru za nepochybné, že žádný z nich není zástupcem některého účastníka, a to přes to, že při podávání návrhu na zahájení řízení vystupují místo účastníka.¹⁾

O prokurátorovi říká § 35 odst. 2 o. s. ř., že „vystupuje v řízení jako strážce socialistické zákonnosti“, tedy v duchu čl. 104 ústavy. To se po mém soudu vztahuje nejen na jeho činnost po vstupu do řízení a po podání návrhu na zahájení řízení, nýbrž i na jeho rozhodnutí podat tento návrh nebo vstoupit do řízení, neboť i těmito svými úkony „vystupuje v řízení“. Takové jeho rozhodnutí předpokládá, že se podrobně seznámil se skutkovým stavem věci a že z něho usoudil, že její projednání a rozhodnutí soudem je v zájmu společnosti buď vzhledem k její aktuálnosti hospodářské nebo politické nebo morální, nebo vzhledem k situaci účastníků a k působení na veřejnost. Jeho úkolem strážce socialistické zákonnosti v průběhu řízení pak je plně využít všech oprávnění, která mu poskytuje § 35 odst. 3 o. s. ř. a jejichž cílem je přičinit se o zjištění objektivní pravdy všemi po ruce jsoucími zákonnými prostředky a o vydání takového soudního rozhodnutí, které se opírá o zjištěnou pravdu a odpovídá platným právním předpisům. Jeho procesní úkony mohou, ale nemusí být v souladu s procesními úkony a zájmy tvrzenými určitým účastníkem a v žádném případě nezstavují tohoto účastníka (a tím méně jiného) jeho oprávnění provádět takové zákonem připuštěné procesní úkony, jaké považuje za potřebné k uspokojení svých zájmů. Samozřejmou povinností soudu je přihlížet k procesním úkonům jak prokurátora, tak všech účastníků.

O národních výborech říká čl. 89 ústavy mimo jiné, že „zajišťují ochranu a uskutečňování práv a uplatňování oprávněných zájmů pracujících a socialistických organizací“. V civilním soudním řízení mají možnost plnit tyto své úkoly pouze ve formách stanovených v § 34 odst. 1 o. s. ř., tedy ve stejných formách a se stejnými účinky jako prokurátoři. Také jejich úkony v tomto řízení jsou stejně nezávislé na úkonech účastníků jako úkony prokurátora. Na sobě vzájemně stejně nezávislé jsou

¹⁾ Mimo souvislost, o níž nám zde jde, je případ § 73 odst. 3 o. s. ř., kde národní výbor je zástupcem dítěte zrozeného mimo manželství.

také jejich procesní úkony a procesní úkony prokurátora, zasáhli-li oba do řízení o téže věci. Vyjádření národního výboru učiněné na vyzvání soudu ve smyslu § 128 odst. 1 o. s. ř. není sice žádným z procesních úkonů vzpomenutých v § 34 odst. 1 o. s. ř., ale v jednotlivé věci může ve skutečnosti nahradit vstup národního výboru do řízení. Jeho vstup do řízení sám o sobě však není náhražkou onoho vyjádření, neboť jeho povinnost k takovému vyjádření vzniká jen na zvláštní výzvu soudu. Tento rozdíl však není překážkou možnosti, že se národní výbor po svém vstupu do řízení vyjádří z vlastní iniciativy způsobem stanoveným v § 128 odst. 1 a že tím učiní jinak potřebnou výzvu zbytečnou. Je-li podle tohoto ustanovení povinností soudu dotázat se národního výboru vždy na jeho stanovisko, jde-li o posouzení otázek týkajících se hospodaření s byty, lze z toho konkludovat, že zákon tím přiznává národnímu výboru oprávnění podat návrh na zahájení řízení nebo vstoupit do řízení v kterékoli bytové věci patřící před soud, tj. považuje existenci zájmu společnosti na takovém zásahu národního výboru za danou vždy. Hospodaření s byty patří totiž do pravomoci národních výborů.

O důsledcích účinného vstupu společenské organizace do řízení platí totéž jako o důsledcích vstupů národního výboru do řízení (§ 34 odst. 1). Ustanovení § 128 odst. 1 se však zde uplatňuje jen v omezené míře. V bytových věcech se totiž soud může společenské organizace dotazovat na její stanovisko — stejně jako v kterékoliv jiné záležitosti — jen tehdy, může-li to přispět k skutkovému objasnění věci, čili potřebuje-li si ujasnit otázky, které mu v daném případě neobjasnily jiné důkazní prostředky; o otázkách hospodaření s byty totiž společenské organizace nerozhodují.

2. Dalším místem, kde o. s. ř. v konkrétní spojitosti odkazuje na zájem společnosti, je ustanovení § 95 odst. 2 o. s. ř. Podle něho „soud nepřipustí změnu návrhu“ na zahájení řízení, „jestliže by výsledky dosavadního řízení nemohly být podkladem pro řízení o změněném návrhu nebo jestliže by změna návrhu byla v rozporu se zájmem společnosti“.

Toto ustanovení se podobá ustanovením § 32 a § 35 odst. 1 o. s. ř. v tom, že i v něm je zájem společnosti uváděn v souvislosti s návrhem na zahájení řízení. Liší se pak od nich jednak v tom, že tam jde o souvislost s podáním tohoto návrhu, kdežto zde o souvislosti s jeho změnou; jednak v tom, že tam se předpokládá, že zájem společnosti vyžaduje, aby návrh byl podán, kdežto zde je zájem společnosti překážkou přípustnosti jeho změny; jednak v tom, že tam se může zájem společnosti jako moment vyžadující podání návrhu uplatnit jen v takové věci, ve které nejde o ryze osobní právo účastníka, kdežto ve spojitosti se změnou návrhu se může stát její překážkou bez ohledu na to, jaký druh práva je předmětem řízení; jednak v tom, že tam návrh podává a o existenci zájmu společnosti na jeho podání rozhoduje výlučně prokurátor, resp. národní výbor, kdežto zde je lhostejné, kdo návrh mění (abstraktní oprávnění měnit jej má samozřejmě pouze ten, kdo jej podal).

Ustanovení § 95 je použitelné jen na změnu návrhu ve věci, v níž lze

podle zákona řízení zahájit jen podáním návrhu na zahájení řízení, nikoli též ve věci, ve které lze podle zákona řízení zahájit i bez návrhu. O změnu návrhu ve smyslu § 95 nejde ani v případě, kde bylo řízení zahájeno na návrh ve věci, v níž podle zákona je lze zahájit i bez návrhu, a během řízení byl podán v jeho rámci návrh na zahájení řízení ve věci, v níž podle zákona může být řízení zahájeno pouze na návrh; tento další návrh nelze totiž považovat za změněný původní návrh, nýbrž je to zcela samostatný, na původním nezávislý návrh na zahájení řízení.

Abychom se mohli přiblížit k řešení otázky, zda a kdy může být změna návrhu podle § 95 odst. 2 v rozporu s takovým zájmem společnosti, který není současně zájmem vyjádřeným v právních předpisech, musíme si nejprve uvědomit dvojitý možný smysl ovlivnění zájmu společnosti změnou návrhu. Zájem společnosti by totiž mohl být ovlivněn, tj. dotčen (kladně nebo záporně), jednak samým faktem změny návrhu (bez ohledu na obsah této změny), jednak obsahem změny návrhu. Uvažovat o kladném ovlivnění, tj. o uspokojení zájmu společnosti samým faktem změny návrhu, by v naší spojitosti nemělo smyslu, neboť ustanovení § 95 odst. 2 o. s. ř. předpokládá jeho záporné ovlivnění změnou návrhu. Ze svých dalších úvah musíme však patrně vyloučit i eventualitu jeho záporného ovlivnění pouhým faktem novosti návrhu, neboť pouhé připuštění této eventuality samo o sobě by znamenalo obecnou nepřípustnost jakékoli změny návrhu, tedy situaci, která je v rozporu s ustanovením § 95 odst. 1 vyslovujícím přípustnost změny návrhu jako zásadu. Tak nezbývá nic jiného než konstatovat, že má-li mít ustanovení § 95 odst. 2 o nepřípustnosti změny návrhu, byla-li by v rozporu se zájmem společnosti, vůbec nějaký smysl, musíme považovat za důvod této nepřípustnosti nikoli abstraktní fakt novosti návrhu, nýbrž rozpornost obsahu nového návrhu se zájmem společnosti.

Po obsahové stránce je návrh novým, tj. je změnou dosavadního návrhu, jednak v případě, že se při nezměněném skutkovém a právním základu nárok v něm uplatněný liší od původně uplatněného jen co do číselnosti, tj. je buď nižší nebo vyšší, takže jde o změnu pouze v kvantitě, dále v případě, že se mění kvalita nároku bez dotčení kvantity, tj. nový návrh se liší od původního tím, že má jiný právní základ (což předpokládá aspoň částečnou změnu skutkového stavu), nebo nový návrh se liší od původního nejen v právním základu, nýbrž i v kvantitě, a konečně v případě, že se mění nejen kvalita právního základu nároku, nýbrž i kvalita, povaha žádaného plnění, resp. místo plnění je žádáno určení či naopak.

Je-li návrh změněn pouze co do kvantity nároku, znamená to, že se skutkový stav buď vůbec nezměnil, nebo že se změnil jen částečně. Za takové situace mohou být výsledky dosavadního řízení podkladem pro řízení o změněném návrhu, a proto dlužno změnu podle § 95 odst. 2 považovat za přípustnou; rozpor se zájmem společnosti zde nemůže nastat.

Zbývá tedy už jen problematika vlivu změny kvality návrhu na zájem společnosti. Z úvah o tom musíme bez dalšího vyloučit případ, ve kterém

ve změněném návrhu je uplatňován nárok, který buď vůbec nepatří před soud, nebo patří do výlučné příslušnosti jiného soudu než je ten, u kterého je uplatňován. O takové změně totiž lze diskutovat jen při rozboru ustanovení §§ 103–106 o. s. ř.

Je-li změněný návrh co do kvality novým návrhem jiného než právě zmíněného druhu, nemůžeme nerespektovat skutečnost, že kvalitativně změněný návrh je zároveň obsahově v duchu procesního práva novým, na dosavadním návrhu nezávislým návrhem na zahájení řízení. Proto není – vzhledem k §§ 32, 34 a 35 o. s. ř. – lhostejné ani to, kdo jej podává. Podává-li jej prokurátor nebo národní výbor, znamená to, že jeho podání je v zájmu společnosti podle jejich názoru pro soud závazného nutné, takže soud nemá možnost nepřipustit jej pro rozpor se zájmem společnosti. O této možnosti by mohl soud uvažovat teprve, mění-li návrh účastník.

Změna kvality spočívající ve změně právního základu nároku může mít dvojí různou hmotněprávní povahu: buď změněný nárok obsahově závisí na nároku původně uplatňovaném (např. nárok na náhradu škody pro neplnění je podmíněn existencí nároku na plnění), nebo na něm nezávisí.

V prvním případě je myslím bez podrobného zdůvodňování jasné, že přípustnosti změny návrhu nemůže překážet rozpor se zájmem společnosti, neboť takový rozpor nemůže vzniknout tam, kde změna návrhu je důsledkem materiálněprávního předpisu vyvolujícího určitý nárok z existence druhého nároku, který nepochybně není v rozporu se zájmem společnosti. Materiálněprávnímu posuzování musíme zde přiznat logickou prioritu, protože procesní právo slouží prosazování materiálního práva. Ani v případě změny spočívající v tom, že původní návrh na plnění se nahradí návrhem na určení nebo naopak, nemůže vzniknout rozpor se zájmem společnosti, neboť o přípustnosti této změny rozhoduje podle § 80 písm. b) a c) o. s. ř. existence či neexistence naléhavého právního zájmu, která nemůže být v rozporu se zájmem společnosti.

V posledním případě námi uvažovaném a vůbec v souvislosti s § 95 odst. 2 o. s. ř. myslitelném je kvalitativně změněný návrh uplatněním nároku, který je hmotněprávně zcela novým nárokem hmotněprávně nezávislým na nároku uplatněném v původním návrhu, např. návrh na vydání určité koupené věci a návrh na vrácení jiné neoprávněně zadržené nebo odňaté věci. Protože zde se změněný návrh musí nutně opírat o zcela jiný skutkový stav než původní návrh, nelze zde připustit změnu, protože výsledky řízení o původním návrhu nemohou být podkladem pro řízení o změněném návrhu. O otázce, zda změna návrhu je či není v rozporu se zájmem společnosti, zde tudíž není vůbec třeba uvažovat.

Závěrem můžeme tedy konstatovat, že ustanovení § 95 odst. 2 o. s. ř., pokud nepřipouští změnu návrhu na zahájení řízení pro rozpor se zájmem společnosti, je bezpředmětné. Totéž platí v důsledku § 25 not. ř. o změně návrhu na zahájení řízení o umoření listiny, o registraci smlouvy nebo o úschově.

3. V § 96 o. s. ř., kde je další odkaz na zájem společnosti, a to rovněž v souvislosti s návrhem na zahájení řízení, jsou ustanovení o jeho zpětvzetí. I zde má zákon na mysli pouze návrh podaný ve věci, v níž nelze řízení zahájit jinak než podáním návrhu na zahájení řízení.

Podle § 96 odst. 3 není ke zpětvzetí návrhu třeba souhlasu soudu, dojde-li k němu dříve, než se začalo jednání, nebo jde-li o návrh na rozvod manželství, na jeho neplatnost nebo na určení, zda tu manželství je nebo není. Všude jinde je k tomu třeba souhlasu soudu, který však nesmí být dán, je-li zpětvzetí v rozporu se zájmem společnosti. Je-li návrh vzat účinně zpět v celém rozsahu, soud je povinen řízení zastavit. Vzal-li však svůj návrh zpět prokurátor nebo národní výbor, pokračuje soud v řízení, navrhne-li to některý z účastníků (§ 96 odst. 1 a 2). Nepřipustí-li soud zpětvzetí, pokračuje po právní moci usnesení v řízení (§ 96 odst. 2).

Z hlediska účinků není třeba rozlišovat zpětvzetí úplné a zpětvzetí částečné. Je-li návrh vzat zpět účastníkem úplně, tj. v celém rozsahu, a soud dal k jeho zpětvzetí souhlas, soud bez dalšího řízení zastaví, neboť proti jeho souhlasu není přípustné odvolání (§ 202, odst. 1, písm. f). Totéž platí, vzal-li účastník se souhlasem soudu návrh zpět jen zčásti, tj. snížil-li nárok návrhem uplatněný. Nedal-li soud souhlas ke zpětvzetí — ať úplnému nebo částečnému — je proti jeho rozhodnutí odvolání přípustné, a protože do marného uplynutí odvolací lhůty nebo do rozhodnutí o odvolání není jisto, zda, popřípadě v jakém rozsahu lze dále o věci jednat, přeruší soud další řízení do té doby. Za předpokladu, že je souhlasu soudu třeba také ke zpětvzetí návrhu prokurátorem nebo národním výborem, když podali návrh podle § 32 nebo § 35, platí to, co právě bylo řečeno o účincích, také o tomto zpětvzetí návrhu. Ale správnost tohoto předpokladu nemusí být zcela nepochybná. Doslov ustanovení § 96 sice pro ni svědčí, ale ze skutečnosti, že soud není podle § 32 a § 35 oprávněn přezkoumávat rozhodnutí prokurátora nebo národního výboru, že zájem společnosti vyžaduje, aby v daném případě byl návrh na zahájení řízení podán, lze vyvozovat závěr, že jen oni jsou oprávněni pro soud závazně vzít svůj návrh zpět, protože pokračování v řízení o něm už není v zájmu společnosti. Tento závěr, který ovšem nechává nedotčeno oprávnění každého účastníka žádat závazně pro soud, aby se v řízení pokračovalo přes to, že návrh byl vzat zpět, není nelogický a jak ještě uvidíme, je jediné správné.

Při rozboru ustanovení § 96 si lze položit též otázku, zda je ke zpětvzetí návrhu nezbytný výslovný projev nebo zda stačí konkludentní čin ve formě změny návrhu. Při hledání odpovědi na ni musíme po mém soudu rozlišovat. Mění-li navrhovatel svůj návrh tak, že ve změněném návrhu uplatňuje kvalitativně zcela nový návrh, je nepochybné, že tím dává zřejmě najevo, že si nepřeje, aby bylo ještě dále jednáno o jeho původním návrhu, čili že jej bere úplně zpět; účinnost tohoto zpětvzetí je ovšem podmíněna tím, že soud dá souhlas ke změně návrhu, a další rozdíl oproti výslovnému zpětvzetí je ten, že v případě, že soud vyslovil souhlas se změnou návrhu, neprohlásí řízení o původním návrhu za zastaveno, nýbrž

bude pokračovat bez dalšího v řízení, jehož předmětem však už nebude původní návrh, nýbrž nový, změněný návrh a jehož neoddělitelnou součástí jsou výsledky řízení o původním návrhu, pokud jsou použitelné v řízení o novém návrhu. V podstatě stejná je situace v případě změny návrhu, která spočívá v pouhém zvýšení uplatněného nároku. Sníží-li navrhovatel při změně návrhu uplatňovaný nárok, aniž zároveň něco mění na jeho právním základu, zúží se tím předmět řízení pro budoucnost. Proto by měl soud – přísně vzato – prohlásit za zastaveno řízení, jehož předmětem je to, o co při změně návrhu byl nárok snížen. Zde však nelze nechat nepovšimnuty důvody, které obvykle vedou navrhovatele k snížení nároku. Buď je důvodem toho částečné uspokojení uplatňovaného nároku, anebo navrhovatelovo dodatečné zjištění, že jeho nárok je ve skutečnosti nižší, než uplatnil, nebo že výsledky dosavadního řízení mu ukazují, že mu soud přizná nárok v nižší než uplatňované částce. Důvodem změny je tu tedy navrhovatelovo zjištění, že během řízení nastala změna hmotněprávní nebo procesněprávní situace, jež se odrazí v meritorním rozhodnutí způsobem pro něho částečně nepříznivým (§ 154, odst. 1 o. s. ř.). Zde tedy zastavovat částečně řízení a brát částečně zpět návrh by nemělo smyslu. Změna návrhu je zde spíše na místě.

Naše odpověď na položenou otázku je tedy záporná: Ke zpětvzetí návrhu nestačí konkludentní čin ve formě změny návrhu. Proto také nemůžeme jen na základě argumentů, na základě kterých jsme dospěli k závěru o bezpředmětnosti odkazu na rozpor se zájmem společnosti v § 95, odst. 2 o. s. ř., učinit týž závěr o odkazu na rozpor se zájmem společnosti v § 96, odst. 2 o. s. ř. Zde sice dospějeme k podobnému závěru, ale z jiných důvodů.

Předmětem návrhu na zahájení řízení, a proto též předmětem řízení, které lze podle zákona zahájit jen podáním návrhu na zahájení řízení, může být buď ryze osobní právo účastníkově, nebo právo jiné povahy. Protože návrh na zahájení řízení o ryze osobním právu může podat pouze účastník, může také jen on a nikoli prokurátor nebo národní výbor v takové věci vzít návrh zpět. Kdyby soud odepřel v takové věci dát souhlas k účastníkovu zpětvzetí návrhu, znamenalo by to, že ho nutí k jeho uplatnění. To by bylo ve zřejmém rozporu s povahou, kterou tomuto druhu subjektivních práv přiznává zákon a jejíž přiznání se děje právě proto, že ono je v souladu se zájmem společnosti. Proto v rozporu se zájmem společnosti by zde bylo nikoli účastníkovu zpětvzetí návrhu, nýbrž rozhodnutí soudu odpírající dát k tomu souhlas.

Je-li předmětem návrhu na zahájení řízení právo jiné než ryze osobní povahy, může jej podat a vzít zpět jak prokurátor nebo národní výbor, tak účastník. Vezme-li jej zpět prokurátor, resp. národní výbor, který jej podal, pokračuje soud v řízení, navrhne-li to některý z účastníků. To znamená, že podle zákona je zájmu kteréhokoli účastníka na pokračování v řízení dána přednost před rozhodnutím prokurátora či národního výboru vzít návrh zpět a dosáhnout tím zastavení řízení, a je-li správné výše uvedené stanovisko, že i k účinnosti zpětvzetí návrhu prokurátorem nebo

národním výborem je třeba souhlasu soudu, je dána též přednost před tímto rozhodnutím soudu; protože mu však zřejmě nelze přiznat správnost (bylo by absurdní, kdybychom nutili soud k vydání rozhodnutí, jež může být v nejbližším okamžiku zvráceno projevem účastníka), nezbyvá nic jiného než konstatovat, že zpětvzetí návrhu prokurátorem nebo národním výborem nepodléhá souhlasu soudu přes doslov § 96, odst. 1 a 2 o. s. ř. a že proto zde soud nemá vůbec příležitost rozhodovat, zda toto zpětvzetí návrhu je či není v rozporu se zájmem společnosti.

Konečně uvažuje-li účastník sám o zpětvzetí svého návrhu o právu nikoliv ryze osobní povahy, protože prokurátor ani národní výbor návrh nepodal, dostává se prakticky do stejné situace, v jaké je poté, když prokurátor nebo národní výbor vzal zpět svůj návrh: má možnost volit buď zpětvzetí návrhu a dosáhnout zastavení řízení, nebo pokračovat v řízení. Má-li tam možnost trvat na pokračování v řízení přes to, že předchozím prokurátorovým zpětvzetím návrhu bylo řečeno, že toto zpětvzetí není v rozporu se zájmem společnosti, nelze mu ani zde bránit ve volné úvaze. Volnost jeho úvahy je podle doslovu zákona neomezena v případech uvedených v § 96, odst. 3. V případě manželských procesů je neomezitelná přípustnost zpětvzetí návrhu odůvodnitelná ustanovením čl. 26 ústavy. Neomezená přípustnost zpětvzetí návrhu, došlo-li k němu dříve, než se začalo meritorně jednat, se dá vysvětlit snahou o ekonomičnost, tj. o to, aby se předešlo zbytečnému projednávání věci, která už byla jinak vyřešena, nebo kde se počítá s jiným než soudně procesním řešením. Ani v pozdějším stadiu řízení však není pro zpětvzetí návrhu účastníkem zpravidla jiný motiv než jeho přesvědčení, že pokračovat v řízení je zbytečné. Není proto ani v tomto stadiu řízení žádného rozumného důvodu, pro který by měl soud odpírat souhlas se zpětvzetím návrhu. Odpírání tohoto souhlasu a pokračování v řízení přes to, že proces buď je anebo velmi pravděpodobně bude v nejbližší době vyřešen jinak, by bylo v rozporu se zájmem socialistické společnosti, která vidí v soudním vyřizování sporů spíše nutné zlo než žádoucí stav.

Tak se ukazuje, že i v případě § 96, odst. 2 o. s. ř. je odkaz na zájem společnosti přinejmenším bezpředmětný. To platí v důsledku § 25 not. ř. též o zpětvzetí návrhu na zahájení řízení o umoření listiny, o registraci smlouvy nebo o úschovu.

4. Vyřizování soudních procesů soudním smírem, kde to umožňuje povaha věci, o. s. ř. v § 99 jednak doporučuje, což plyne z toho, že ukládá soudu, aby se vždy o smír pokusil (viz též §§ 67–69 o. s. ř.), jednak omezuje tím, že účinnost soudního smíru váže na jeho schválení soudem, jemuž však zakazuje jeho schválení, je-li v rozporu s právními předpisy nebo se zájmem společnosti (§ 99, odst. 2).

V rozporu s právními předpisy by byl smír ve věci, kterou po zákonu nelze vyřešit smírem, čili jejíž povaha neumožňuje právně konstitutivní dohodu účastníků soudním smírem. Takovou věcí je každá věc, která po zákonu nepatří před soud, dále každá taková věc, jejíž účastník není věcně legitimován uzavřít o ní smlouvu nebo nemá právní způsobilost

smluvně se zavazovat, mimoto každá taková věc, kde ke vzniku nebo zániku právního vztahu je bezvýjimečně nutné pravomocné (konstitutivní) rozhodnutí soudu, a to jiné jeho rozhodnutí než to, kterým schvaluje soudní smír, konečně každá smlouva, která by znamenala vznik právně zakázaného vztahu, např. zavazovala k zakázanému apod. plnění nebo by kryla snahu po dosažení právně nepřipustného cíle apod.

Byl-li v konkrétní věci uzavřen soudní smír, který podle právě řečeného není v rozporu s právními předpisy, pak by mohl soud odepřít jeho schválení jen za předpokladu, že je vůbec prakticky myslitelná možnost rozporu mezi jeho obsahem a zájmem společnosti a že skutečně je v daném případě tento rozpor s určitým zájmem společnosti. Odpověď na otázku existence tohoto předpokladu lze po mém soudu dát jen po prozkoumání předpisů hmotného práva, jež však není úkolem našeho pojednání, které se zabývá pouze procesněprávní stránkou odkazů na zájem společnosti. Z hlediska procesněprávní stránky odkazu na zájem společnosti v § 99, odst. 2 o. s. ř. mám za to, že nutno na onu otázku dát pouze negativní odpověď a říci, že mezi obsahem takového smíru a zájmem společnosti není žádný rozpor myslitelný.

5. S odkazem na zájem společnosti se setkáváme také v § 110 o. s. ř. Zde se praví, že soud přeruší řízení, navrhnou-li to účastníci shodně nebo nedostaví-li se bez předchozí omluvy k jednání a nepřičí-li se přerušení účelu řízení nebo zájmu společnosti. Jde-li však o rozvod manželství, přeruší soud řízení v případě shodného návrhu účastníků nebo jejich nedostavení se bez omluvy vždy.

Zde máme co činit s případem dispozice řízením z vůle účastníků řízení. Jejich výslovný nebo mlčky učiněný projev vůle stačí ke vzniku povinnosti soudu přerušit řízení v rozvodové věci. V ostatních věcech je k tomu třeba ještě též konstatování soudu, že se přerušení nepřičí účelu řízení nebo zájmu společnosti. Účastníci nejsou oprávněni disponovat řízením o způsobilosti k právním úkonům, řízením opatrovnickým, řízením péče o nezletilé ani řízením o prohlášení za mrtvého, jakož i řízením o neplatnost manželství, pokud je lze zahájit i bez návrhu, a řízení o dědictví. Zde tudíž nemůže dojít k přerušení řízení za podmínek § 110 o. s. ř. vůbec.

Účelem tohoto přerušení je umožnit účastníkům vyřídit věc jinak než rozhodnutím soudu o meritu. Není proto možné v tomto účelu přerušení a tudíž ani v přerušení samém spatřovat něco, co by bylo v rozporu s účelem řízení nebo se zájmem společnosti, neboť, jak už bylo řečeno, zájem společnosti je souhlasný s účelem přerušení řízení. Zmíněný účel přerušení řízení by ovšem byl v rozporu s účelem těch řízení, v nichž dispoziční právo účastníků neexistuje a v nichž právě pro jeho neexistenci je přerušení řízení podle § 110 vůbec nepřipustné.

To znamená, že v těch případech, ve kterých může přerušení řízení podle § 110 o. s. ř. mít vůbec nějaký smysl, nelze je prohlašovat za nepřipustné ani proto, že se přičí účelu řízení, ani proto, že se přičí zájmu společnosti, neboť do takového rozporu se nemůže nikdy dostat.

6. V § 183, odst. 2 ukládá o. s. ř. soudu povinnost poučit účastníky

řízení o osvojení, jaký význam z hlediska zájmu společnosti i zájmu osvojovaného dítěte má osvojení. Této své povinnosti učiní soud zadost, vysvětlí-li účastníkům, jaká práva a jaké povinnosti podle hmotněprávních předpisů jim osvojením vznikají a jaké etické účinky pro osvojené dítě jsou jim sledovány. Máme zde tedy co činit s přihlédnutím k zájmu společnosti v souvislosti s předpisy hmotného práva, které se zde mohou uplatnit pouze ve formě procesněprávní povinnosti soudu v řízení.

7. Poslední speciální ustanovení zmiňující se v o. s. ř. o zájmech společnosti je § 207, odst. 2 o zpětvzetí odvolání: „Odvolací soud vždy rozhodne, zda vzetí odvolání zpět nepřipouští; nepřipustí je, přičí-li se právním předpisům nebo zájmům společnosti.“

Nepřihlížíme-li k výjimkám stanoveným v § 202 o. s. ř. a § 21, odst. 2 not. ř., lze odvolání podat proti rozhodnutí v kterékoli věci — bez ohledu na to, zda je v ní možné zahájit řízení jen podáním návrhu na zahájení řízení nebo i bez návrhu, a bez ohledu na to, zda je předmětem řízení ryze osobní účastníkově právo nebo právo jiné povahy. Kterékoli odvolání lze vzít zpět. Účinně je může vzít zpět jen ten, kdo je podal, přičemž je lhostejné, zda byl nebo nebyl k jeho podání legitimován. Protože však podání odvolání někým, kdo k tomu není legitimován, je aktem nepřipustným, který má odvolací soud zamítnout (§ 214, odst. 2, § 218, odst. 1 o. s. ř.), nemělo by smyslu, aby odvolací soud rozhodoval o zpětvzetí odvolání učiněném osobou k podání odvolání nelegitimovanou; odvolací soud zamítne podle těchto ustanovení její odvolání, i když je vzala zpět. Stejně bude postupovat, vezme-li odvolání zpět ten, kdo je podal opožděně nebo proti rozhodnutí, proti němuž není odvolání přípustné (§ 214, odst. 2, § 218, odst. 1).

Bylo-li odvoláním (připustným a včas podaným) napadnuto celé rozhodnutí nebo sice jen jeho část, ale kdy zároveň byl soud povinen přezkoumat celé rozhodnutí podle § 212, odst. 1 o. s. ř., přičemž odvolání podal legitimovaný účastník i prokurátor nebo národní výbor a některý z nich vzal odvolání zpět, zůstávají tím účinky odvolání podaného druhým nedotčeny. Proto by nemělo smyslu, aby zde odvolací soud rozhodoval o přípustnosti zpětvzetí odvolání ve smyslu § 207, odst. 2. Omezí se na prohlášení, že zpětvzetí odvolání dotyčným odvolatelem bere na vědomí, a bude v odvolacím řízení bez dalšího pokračovat.

Rozhodování odvolacího soudu o přípustnosti zpětvzetí odvolání ve smyslu § 207, odst. 2 má smysl, a proto může přijít v úvahu pouze v případech, ve kterých na jeho obsahu závisí vyřešení otázky, zda zpětvzetí odvolání způsobí nebo nezpůsobí zánik účinků odvolání. Způsobí-li jejich zánik, nabude rozhodnutí dotčené odvoláním právní moci. Nezpůsobí-li jejich zánik, musí odvolací soud pokračovat v odvolacím řízení a na základě jeho výsledků rozhodnout o odvolání meritorně, tj. říci, zda napadené rozhodnutí je či není správné. Nelze pochybovat o tom, že zájmem společnosti, který je zároveň zájmem právním, je obsahová, tj. platnému právu odpovídající správnost toho rozhodnutí. Spolehlivě a po právu relativně závazně se však o ní může vyslovit jen odvolací soud a i ten

jen na základě výsledků odvolacího řízení. V okamžiku, ve kterém bylo odvolání vzato zpět a tím vznikla povinnost soudu rozhodnout o účinnosti tohoto zpětvzetí, však odvolací soud nemůže ještě mít spolehlivou představu o tom, zda odvoláním napadené rozhodnutí je nebo není správné. Proto se o ni nemůže opřít při rozhodování o přípustnosti zpětvzetí odvolání, což znamená, že při něm nemá objektivního kritéria pro posouzení otázky, zda zpětvzetí odvolání v daném případě je či není v zájmu společnosti. Jisté pro něho je v té chvíli pouze odvolatelovo prohlášení, že bere odvolání zpět. Proto mu nezbyvá než rozhodnout, že jeho zpětvzetí připouští a prohlašuje, že napadené rozhodnutí nabývá právní moci. Že se zpětvzetí odvolání přiči právním předpisům, nemůže prohlásit, neboť není žádný předpis, který by v civilním procesu zakazoval jeho zpětvzetí, a 1. věta § 207, odst. 2 je obecně připouští.

IV. 1. Z ustanovení, která v notářském řádu odkazují v souvislosti s jednotlivými dílčími otázkami řízení na zájem společnosti, lze vzpomenout především ustanovení § 13 o podmínkách, za kterých lze řízení provést zcela nebo zčásti veřejně. Jsou to dvě podmínky: veřejné projednání vyžaduje zájem společnosti, ale nesmí veřejností být ohroženo státní, hospodářské nebo služební tajemství. Tato druhá podmínka je primární v tom smyslu, že je třeba vždy nejprve zkoumat, zda je veřejností ohroženo některé toto tajemství; teprve po zjištění, že žádné ohroženo není, může mít smysl otázka, zda je veřejnost vyžadována zájmem společnosti.

V některých řízeních konaných státním notářstvím jsou případy a formy veřejnosti stanoveny speciálně. Tak konvokace věřitelů v dědickém řízení se děje vyhláškou (§ 36), stejně jako jejich zjišťování v případě likvidace dědictví (§ 43, odst. 2). Vyhláskové (§ 54, odst. 2 a 3) je řízení o umoření listin a řízení o likvidaci starých úschov (§ 74), jakož i řízení o prodeji rodinného domku nebo jiné stavby, která může být v osobním vlastnictví (§ 80), při výkonu rozhodnutí. Jinak je míra veřejnosti určována povahou projednávané věci, resp. určitého úseku řízení. Pro řízení o dědictví to vyplývá zejména z ustanovení § 31 a § 34, pro řízení o registraci smluv z § 63 a pro řízení o prodeji jiné nemovitosti než rodinného domku či nemovitosti, která může být v osobním vlastnictví, při výkonu rozhodnutí z §§ 82 a 83. Pokud jde o ostatní činnost státního notářství (ve smyslu části páté not. ř.) čili o tzv. listinnou činnost, vyplývá to z ustanovení § 92, odst. 2, §§ 93–103.

Srovnáme-li všechna tato ustanovení notářského řádu, která jsou speciální v poměru k obecnému ustanovení § 13, můžeme zdůvodněně konstatovat, že státní notářství patrně nikdy nebude mít příležitost prohlásit celé určité řízení nebo jeho určitou část za veřejné v zájmu společnosti.

2. Podklady pro zjišťování zůstavitelova majetku, pro soupis aktiv a pasív v řízení o dědictví si státní notářství opatřuje zpravidla způsobem stanoveným v § 34, odst. 1 a 2. Ale „vyžaduje-li to zájem společnosti nebo důležitý zájem účastníků, opatří si státní notářství znalecký posudek, zejména o obecné ceně zůstavitelova majetku“ (§ 34, odst. 3).

Důležitý zájem účastníků vyžaduje objektivní zjištění obecné ceny

zůstavitelova majetku znaleckým posudkem zejména v případě většího rozsahu aktiv, vznikne-li nejistota o tom, zda a v jakém rozsahu dostačí aktiva krýt pasiva, nebo o velikosti notářských poplatků, jakož i o rozdělení majetku mezi dědici. Za takové situace sotva může vzniknout zároveň potřeba zkoumat otázku existence zájmu společnosti na znaleckém posudku, když tato potřeba bude ukojena už proto, že na jejím ukojení mají zájem účastníci. A jde-li o jinou situaci, která zejména pro malý rozsah zůstavitelova majetku nebo proto, že cena majetku je zcela nepochybná, nemůže vzbudit zájem účastníků na znaleckém posudku, nemůže existovat ani zájem společnosti. Odkaz zákona na něj v tomto ustanovení je tedy bezpředmětný.

3. O předluženém dědictví se mohou účastníci (dědici s věřiteli) dohodnout, že bude přenecháno věřitelům k úhradě dluhů. „Tato dohoda podléhá schválení státního notářství, které dohodu schválí, jestliže neodporuje zákonu ani zájmu společnosti“ (§ 38, odst. 1).

V rozporu se zákonem by tato dohoda byla např. v případě, kde majetek nebyl předlužen nebo kde by její existencí nebo obsahem byly ohroženy nebo poškozeny zájmy některého nezletilce. Materiální povahy je i zájem společnosti v tomto ustanovení zmíněný. Proto jej nelze — přestože jde o ustanovení umístěné v zákoně obsahujícím organizační a civilněprocesní předpisy — vykládat jako složku procesněprávního ustanovení.

Totéž platí o ustanovení § 39, odst. 2, podle něhož státní notářství schválí dohodu dědiců o vypořádání, neodporuje-li zákonu nebo zájmu společnosti, a o ustanovení § 66, odst. 3, podle něhož státní notářství odmítne přijetí peněz nebo věcí do úschovy, odporovalo-li by zákonu nebo zájmu společnosti.

4. Takzvané listinné činnosti státního notářství (notářských zápisů o právních úkonech, sepisování jiných písemností, osvědčování právně významných skutečností včetně ověřování pravosti podpisu na listinách a opisů či fotokopii listin, správy pozemkových a železničních knih) se týkají odkazy na zájem společnosti v § 90, odst. 1, v § 100, odst. 2 a v § 101, odst. 1 not. ř.

Všem těmto úkonům společně je ustanovení § 90, odst. 1, jež ukládá státnímu notářství povinnost zkoumat, zda žádaný úkon se nepřičí zákonu nebo zájmu společnosti, a odmítnout jej, zjistí-li existenci takového rozporu. Proto je zbytečné ustanovení § 100, odst. 2, pokud zakazuje ověřit pravost podpisu na listině nebo opisu (fotokopie) listiny, jejíž obsah je zřejmě v rozporu s právními předpisy nebo se zájmem společnosti. Požadavek „zřejmosti“ toho rozporu neospravedlňuje samostatnou existenci tohoto ustanovení v poměru k citovanému ustanovení § 90, odst. 1, neboť neříká nic nového, když už podle § 90, odst. 1 je státní notářství i v případě ověřování podpisu nebo opisu povinno zkoumat, zda obsah listiny není v rozporu se zákonem nebo zájmem společnosti.

Též ustanovení § 101, odst. 1, pokud se v něm zakazuje vydat výpis z pozemkových knih vlastníkovi nemovitosti a tomu, kdo má věcné právo

k nemovitosti, brání-li tomu důležitý zájem společnosti, je zbytečné vzhledem k citovanému ustanovení § 90, odst. 1, neboť činit v dané souvislosti rozdíl mezi „důležitým zájmem“ a (prostým) „zájmem“ společnosti nemá smyslu. Nelze totiž přehlédnout, že cílem především ustanovení § 90, odst. 1 a v důsledku jeho relativně obecného dosahu též ustanovení § 101, odst. 1 je říci, že se dává zájmu společnosti, který je zájmem obecným, přednost před individuálním zájmem žadatele o úkon státního notářství. Tohoto cíle se v právní oblasti dosahuje nepochybně už tím, že se státnímu notářství zakazuje poskytnout žádaný úkon proto, že jeho poskytnutí by bylo v rozporu se zájmem společnosti, aniž by bylo třeba tento zájem zvlášť kvalifikovat jako důležitý.

Nelze pochybovat, že v určitém směru je žadatel o notářský zápis právního úkonu či o sepsání jiné písemnosti (§ 99) nebo ověření podpisu v jiné právní situaci než žadatel o ověření opisu nebo o výpis z pozemkových knih. V prvním případě totiž jde žadateli o vznik určitého hmotně-právního vztahu, kdežto ve druhém o získání důkazu existence určitého právního vztahu. I v tomto druhém případě je však konečným žadatelovým cílem dosáhnout vzniku nebo potvrzení existence určitého hmotně-právního vztahu, takže v tom směru není mezi oběma rozdílu. I to je potvrzením zbytečnosti odkazu na zájem společnosti v § 100, odst. 2 a § 101, odst. 1, když na něj bylo odkázáno v § 90, odst. 1.

V. Zopakujeme-li výsledky svých rozborů jednotlivých ustanovení o. s. ř. a not. ř., která odkazují na zájem společnosti, nemůžeme se nepozastavit nad tím, že tyto výsledky nejsou u těchto všech ustanovení stejné. Závěrem rozboru ustanovení § 2 o. s. ř. a § 90, odst. 1 not. ř. bylo konstatování, že k porušování zájmu společnosti (mimo zneužívání práva) dochází všude, kde činnost soudu nebo některého jiného subjektu řízení je v rozporu s některým jiným právním ustanovením. Rozbor ustanovení §§ 32, 33, odst. 1 a 35, odst. 1 o. s. ř. nás nepřivedl, pokud šlo o zájem společnosti, k žádnému zvláštnímu závěru. Výsledkem rozboru ustanovení § 95, odst. 2 o. s. ř. bylo konstatování, že odkaz na zájem společnosti je zde bezpředmětný. Totéž jsme konstatovali po rozboru ustanovení § 96, odst. 2 i § 99, odst. 2, jakož i § 110 a § 207, odst. 2 o. s. ř. Ke stejnému závěru jsme dospěli také u ustanovení § 13, § 100, odst. 2 a § 101, odst. 1 not. ř.

Rozdílnost těchto závěrů není nahodilá. Má své příčiny. Jejich jádro nelze hledat v různosti metod, neboť té nebylo. Všude jsme postupovali metodou pozitivisticky dogmatickou, která je adekvátní rozboru ustanovení platného práva, sleduje-li se jím zisk též pro právní praxi. Příčinou oné různosti musí tudíž být něco jiného. Myslím, že je jí nestejná míra obecnosti analyzovaných ustanovení.

Při každé analýze jde o hledání souvislostí. Čím konkrétnější, méně obecné a proto pojmově na jednotlivosti bohatší je analyzované ustanovení, tím víc souvislostí existuje a lze najít při srovnávání složek jeho vlastního obsahu, takže leckdy stačí k utvoření závěru jen ono samo a není nutné mimo to též jejich srovnávání s obsahy jemu vnějšími.

A naopak, čím abstraktnější a obecnější, pojmově na jednotlivosti chudší je analyzované ustanovení, tím intenzivnější je potřeba obracet se při srovnávání na obsahy jemu vnější. Touto směrnicí jsme se při svých rozbořech řídili. Proto jsme u různých skupin ustanovení dospěli k různým výsledkům jejich rozborů. Přitom je přirozené, že naše zdůvodňování těchto různých výsledků bylo rovněž různé při současném zachování téže pozitivisticky dogmatické metody.

Ustanovení § 2 o. s. ř. charakterizuje myslitelně nejobecnějším způsobem činnost soudu a účastníků civilního soudního řízení a cíl tohoto řízení. Z jeho umístění vyplývá, že platí pro všechny druhy tohoto řízení bez ohledu na povahu jeho předmětu. Protože v tomto řízení je aplikace procesněprávních předpisů prakticky neoddělitelná od aplikace hmotněprávních předpisů, vztahuje se toto ustanovení na obojí. V důsledku toho, že jsou v něm vzpomenuy zájmy společnosti vedle práv občanů, přičemž práva občanů jsou současně zájmem společnosti, bylo nutné — při konstatování, že právy občanů nejsou zájmy společnosti vyčerpány — oboje srovnávat jen v jejich obecnosti. Závěr z toho vyplynulší musil samozřejmě být stejně obecný a nemohl vyznít jinak než jako potvrzení správnosti předpokladů, které jsme si pod bodem I stanovili. Protože práva občanů jsou nejrozmanitějšího druhu, v důsledku čehož jsou i možné způsoby jejich porušování přepestré, takže obecně stanovit mez, uvnitř které se práva občanů kryjí se zájmy společnosti a mimo níž je už oblast zájmů společnosti nekrytá právy občanů, je nemožné, právě tak jako je nemožné obecně vymezit právě tu oblast zájmů společnosti, která se nekryje s právy občanů, nebylo možné ani tvrdit, že odkaz na zájmy společnosti v § 2 o. s. ř. je zbytečný, protože se kryjí s právy občanů.

Zcela jiná byla situace při rozboru ustanovení § 95, odst. 2, § 96, odst. 2, § 99, odst. 2, § 110, § 207, odst. 2 o. s. ř., jakož i § 13, § 100, odst. 2 a § 101, odst. 1 not. ř. Zde se uvažovalo o zájmech společnosti v souvislosti s otázkou, zda soud dá či nedá souhlas, resp. schválí změnu návrhu na zahájení řízení, jeho zpětvzetí, soudní smír, přerušení řízení na návrh účastníků a zpětvzetí odvolání, popřípadě v souvislosti s otázkou, zda státní notářství prohlásí či neprohlásí řízení před ním konané za veřejné, ověří si cenu zůstavitelova majetku v řízení o dědictví znaleckým posudkem, ověří podpis na listině nebo její opis (fotokopii), vydá vlastníkovi nemovitosti nebo tomu, kdo má k ní věcné právo, výpis z pozemkových knih. Úvaha o zájmech společnosti se zde pohybovala v souvislosti se zcela konkrétními úkony soudu nebo státního notářství, jakož i v souvislosti s právními předpisy o těchto úkonech. Proto též představa o tom, zda zájem společnosti na dotyčném úkonu se kryje zcela se zájmem na zachování právního předpisu o něm, byla konkrétní a ukázala nutnost odpovědět na ni kladně. Z toho vyplynul závěr, že odkazy na zájem společnosti v těchto ustanoveních neříkají obsahově nic jiného, než co je obsaženo v dotyčných právních předpisech, a že jsou proto zbytečné.

V případech § 32 a § 35 o. s. ř. je otázka existence zájmu společnosti řešena prokurátorem a národním výborem závazně pro soud. Protože

pravomoc těchto orgánů je jiná než pravomoc soudu nebo státního notářství, řeší si tyto orgány onu otázku z jiných rovin než soud, tj. neposuzují ji v souvislosti s civilněprocesními předpisy, ačkoli v civilním procesu se ukazují důsledky jejich řešení. Proto při rozboru oněch ustanovení o. s. ř. nebyly o problematice zájmu společnosti vyvozovány žádné závěry. To nám však nemůže zabránit, abychom si položili pochybovačnou otázku, zda není v rozporu se socialistickým humanismem zdůrazňujícím nutnost všestranného rozvoje osobnosti člověka oprávnění prokurátora a národního výboru podat návrh na zahájení řízení bez souhlasu oprávněného subjektu, ba proti jeho vůli nejen ve věci, o níž lze zahájit řízení i bez návrhu, nýbrž i ve věci, která není věcí ryze osobního práva, o níž však lze řízení zahájit jen na návrh? Bylo-li takové oprávnění přiznáno prokurátorovi v době tzv. kultu osobnosti v právním řádu platném před 1. dubnem 1964, bylo to vysvětlitelné právě jen poměry tehdejší doby. Tím překvapivější je však skutečnost, že občanský soudní řád platný od 1. dubna 1964 toto oprávnění nejen opět prokurátorovi přiznal, ale nově je přiznal i národnímu výboru (kteréhokoli stupně). Pokud pak je jim toto oprávnění přiznáno i v poměru k socialistickým organizacím, lze pochybovat o jeho slučitelnosti s jejich rozšířenou pravomocí v nové soustavě hospodářského zřízení.

Důvodná pochybnost o souladu se zmíněným socialistickým humanismem, resp. s novou ekonomickou soustavou je dána i ohledně těch ustanovení, která pod záminkou rozporu se zájmy společnosti oprávněují soud odepřít schválení zpětvzetí návrhu na zahájení řízení, jeho změny, soudního smíru nebo zpětvzetí odvolání nebo přerušování řízení podle § 110 o. s. ř.

O naprostém nepochopení nutnosti rozlišovat na jedné straně obsah listiny či knihovního zápisu a na druhé straně ověření správnosti obsahu listiny nebo vydání výpisu z pozemkových knih svědčí odkaz na zájem společnosti v § 100, odst. 2 a v § 101, odst. 1 not. ř. Je snad každému jasné, že se na obsahu ani na kvalitě (právní vadnosti nebo bezvadnosti, platnosti nebo neplatnosti apod.) veřejné nebo soukromé listiny vůbec nic nezmění tím, že státní notářství jednou ověří a podruhé neověří správnost jejího obsahu, a přesto je mu zakázáno ověřit ji, je-li obsah listiny zřejmě v rozporu s právními předpisy nebo se zájmem společnosti. Totéž mutatis mutandis platí o vydání výpisu z pozemkových knih vlastníkově, popř. bývalému vlastníkově nemovitosti a tomu, kdo má věcné právo k nemovitosti.

Pokud jsme své rozборы několika z citovaných odkazů o. s. ř. a not. ř. na zájem společnosti uzavřeli konstatováním, že ty odkazy jsou bezpředmětné, a proto zbytečné, vyslovili jsme se o dotýcných ustanoveních kriticky jen po stránce jejich technické dokonalosti. Technicky dokonalý předpis neříká různými slovy totéž, a děje-li se to přece, má to — zvláště opakuje-li se to ve více ustanoveních a volí-li se k tomu tak mnohoznačná slova, jako jsou „zájem společnosti“ — za následek interpretační obtíže a možnost nestejného rozhodování. Vedle tohoto kritického vy-

jádrění lze se však pochybovačně postavit vůbec ke všem ustanovením uvedeným na začátku našich úvah.

Tak se lze tázat, zda ona ustanovení, pokud ukládají soudu povinnost posuzovat úkony účastníků řízení — jak v hmotněprávní, tak v procesněprávní oblasti — i své vlastní úkony v procesu též z hlediska zájmu společnosti, jsou ve shodě s ústavou. V čl. 97 ústavy se totiž ukládá soudům (a prokuratuře) chránit socialistický stát, jeho společenské zřízení, práva a oprávněné zájmy občanů a organizací pracujícího lidu, vychovávat občany k oddanosti vlasti a věci socialismu, k zachovávaní zákonů a pravidel socialistického soužití i k čestnému plnění povinností ke státu a společnosti. O soudcích stanoví čl. 102, odst. 1 ústavy, že jsou při výkonu své funkce nezávislí, jsou vázáni jedině právním řádem socialistického státu, jsou povinni řídit se zákony a jinými právními předpisy a vykládat je v souladu se socialistickým právním vědomím. Lze podle těchto předpisů ústavy považovat za povinnost soudů, aby když zájmy společnosti nejsou beze zbytku vyjádřeny v právních předpisech, rozhodovaly tam, kde nejsou v nich beze zbytku vyjádřeny, na základě nich, tedy nikoli podle právních předpisů? Lze pojem tak široký, bohatý a neurčitý, jakým je pojem „zájem společnosti“, považovat vůbec za dostatečně přesnou směrnicí pro řešení nejrůznějších otázek? Pochybnosti vzbuzené těmito otázkami zajisté nebudou odstraněny formálním poukazem na to, že „zájmy společnosti“ se tím, že byly pojaty do citovaných ustanovení o. s. ř. a not. řádu, staly součástí právních předpisů.

V souvislosti s oněmi odkazy na zájem společnosti, které jsou v § 2 o. s. ř., § 1 a § 90 odst. 1 not. ř. na jedné straně, a těmi, které jsou ve všech ostatních na začátku tohoto pojednání uvedených ustanoveních na druhé straně, lze se tázat, zda prvá z těchto dvou skupin má vůbec nějaký smysl. Už jsme si totiž řekli, že obsahuje ustanovení obecná v poměru ke zvláštním ustanovením druhé skupiny. Z toho nepochybně vyplývá, že mají-li mít ustanovení první skupiny vůbec nějaký smysl, obsah a oprávněnost existence, musil by soud z hlediska zájmu společnosti vždy posuzovat nejen ty úkony, na které se vztahují ustanovení druhé skupiny, ale také vůbec vše ostatní, co se děje za řízení a v řízení, a přitom to zároveň posuzovat také podle příslušných procesněprávních ustanovení. Tak by soud musil např. při podání žaloby nebo odvolání zkoumat nejen to, zda žaloba nebo odvolání má všechny náležitosti předepsané o. s. ř., zda soud, jemuž došly, je podle o. s. ř. příslušný, atd., nýbrž též, zda je v zájmu společnosti, aby v daném případě byla žaloba podána právě tím účastníkem, který je podal, a to u soudu, u něhož byly podány, apod. Snad není třeba obšírně zdůvodňovat, že klást na soud požadavky takového druhu není rozumné. Proto myslím, že odkazy na zájem společnosti v § 2 o. s. ř., § 1 a § 90 odst. 1 not. ř. je třeba rovněž vypustit stejně jako v ustanoveních druhé zmíněné skupiny.

„Общественный интерес“ в гражданском процессе

РЕЗЮМЕ

В статье анализируются все ссылки Гражданско-процессуального кодекса и Положения о нотариате 1963 г. на „общественный интерес“. Целью их анализа является ответ на вопрос, имеют ли эти ссылки, поскольку они приведены в связи с нормами только гражданско-процессуального права (следовательно, не в связи с нормами материального гражданского права) какой-либо смысл. При этом автор исходит из констатации того, что все нормы гражданско-процессуального права изданы в интересах общества и что эта констатация имеет характер аксиомы, а также из того, что понятию „общественный интерес“ невозможно дать определение.

Анализ показывает, что, поскольку гражданско-процессуальные нормы ссылаются на „общественный интерес“ в связи с определенным процессуальным действием, ссылки на него являются беспредметными, потому что действия, противоречащие общественному интересу, являются юридически дефектными и если данная норма требует, чтобы процессуальное действие находилось в соответствии с общественным интересом, то такое требование исполнено уже тем, что действие с юридической точки зрения является безупречным.

Анализ также показывает, что между ссылками, которые носят общий характер, и ссылками, которые касаются определенных процессуальных действий, имеется внутреннее противоречие, приводящее к абсурдным выводам. Наконец, можно обоснованно сомневаться в конституционности этих ссылок, если они адресованы суду, а также о их правильности с точки зрения идеологической.

Таким образом, статья дает отрицательный ответ на этот вопрос и обосновывает его.